

Kunnskapsdepartementet

Postboks 8119 Dep
0032 OSLO

Høringsuttalelse - Forskrift rammeplaner for lærerutdanning trinn 8-13

Det vises til høringsbrev 31.08.2012. Fylkeskommunene står ikke som formell høringsinstans men etter avklaringer med departementet sendes uttalelse fra Nordland fylkeskommune.

Fylkesrådet har behandlet saken og lagt fram en innstilling som skal behandles av fylkestinget i uke 49. Vedlagt sendes høringsdokumentet med innstilling til vedtak.

Fylkestingets vedtak vil bli ettersendt

Med vennlig hilsen

Tone Vangen
utdanningssjef

Inger Lise Pettersen
seksjonsleder

FYLKESTINGSSAK

Saksnummer	Utvalg/komite	Møtedato
136/12	Fylkestinget	03.12.2012

Høring - Forskrifter om rammeplaner for lærerutdanning trinn 8 - 13

Sammendrag

Kunnskapsdepartementet har sendt på høring forslag til forskrifter om rammeplaner for flere lærerutdanninger. Formålet med forslagene til forskrifter for rammeplaner for lærerutdanninger for trinn 8 – 13 er å legge til rette for en kvalitetsheving av disse lærerutdanningene. Intensjonen er å utvikle integrerte, forskningsbaserte og profesjonsrettede lærerutdanninger.

Forslagene legger vekt på en profesjonsutdanning med fire komponenter: fag, fagdidaktikk, profesjonsfag og praksisopplæring.

Det er behov for en kvalitetssikring og ønskelig med en kvalitetsheving av lærerutdanningene. Det er grunn til å tro at økt krav til kompetanse vil bidra til en statusheving av læreryrket. Nordland fylkeskommune slutter seg til at endringene i forskriften om rammeplaner for lærerutdanning må ivareta kravene til kompetanse både innen praksisopplæring, profesjonsfag, fagdidaktikk og fag. Det er viktig med sterke krav til praksis gjennom hele opplæringsløpet, og at det skal være praksis i to skoleslag. Det må sikres at rekruttering og kompetanseheving innen faglærerutdanningen ivaretar skolens behov for praktisk kunnskap.

Styrking av FoU-kompetansen i lærerutdanningene hilses velkommen.

Bakgrunn

Grunnlaget for arbeidet er Stortingets behandling av St.meld. nr. 11 (2008-2009) *Læreren – Rollen og utdanningen* med tilhørende Innst. S. nr. 185 (2008 – 2009), samt innføringen av nasjonalt kvalifikasjonsrammeverk for høyere utdanning.

I arbeidet er det lagt vekt på å styrke samspillet mellom *fag, fagdidaktikk, profesjonsfag og praksisopplæring*. Det nye *Profesjonsfaget* skal danne den lærerfaglige plattformen i utdanningene. Det er også lagt vekt på at FoU-kompetansen i lærerutdanningene må styrkes slik at undervisningen i utdanningen og i skolen bygger på solid og oppdatert kunnskap. Dette vil bidra til å legge et mer systematisk grunnlag for lærernes yrkesutøvelse og kompetanseutvikling.

Kunnskapsdepartementet har sendt på høring forslag til forskrifter om rammeplaner for følgende lærerutdanninger:

- 3-årige faglærerutdanninger i praktiske og estetiske fag for trinn 8 - 13
- Yrkesfaglærerutdanning for trinn 8 – 13
- Praktisk-pedagogisk utdanning for yrkesfag for trinn 8 – 13
- 5-årig integrert lektorutdanning for trinn 8 – 13
- Praktisk-pedagogisk utdanning for trinn 8 – 13

Forslagene baserer seg i hovedsak på utkastene som de tre nedsatte rammeplanutvalgene og styringsgruppen har oversendt til Kunnskapsdepartementet. Høringsbrev med forslag til forskrifter for rammeplaner ble sendt fra Kunnskapsdepartementet 31.08. 2012 med fristen for å gi høringsuttalelser innen 31. november 2012. Fylkesrådets innstilling oversendes Kunnskapsdepartementet innen fristen og fylkestingets vedtak ettersendes. Fylkeskommunene er ikke nevnt som høringsinstans i høringsbrevet, men det er avklart med departementet at kommuner og fylkeskommuner er velkomne til å avgi høringsuttalelser.

Kompetanse og rekruttering

I hovedsak er det av stor betydning å sikre høy kompetanse hos lærere som rekrutteres inn i skolen. Dette påvirker holdninger, og evne/muligheter for utvikling i skolen i tillegg til solid faglig og pedagogisk kompetanse.

Skolen har allerede utfordringer knyttet til de utdanningskravene som er i dag. Det pågår et ”generasjonsskifte” blant lærere på grunn av relativt høy gjennomsnittsalder. Det er konkurranse om kandidater med høyere utdanning, og ny -rekrutteringen til læreryrket utfordres.

På yrkesfagsiden skjer en stor del av tilsettingene i konkurranse med næringslivet, og det er press på lønnskrav. Tilgangen til kvalifisert personale varierer fra region til region.

Samtidig er det behov for en kvalitetssikring og ønskelig med en kvalitetsheving av lærerutdanningene. Det grunn til å tro at økt krav til kompetanse vil bidra til en statusheving av læreryrket.

Rekruttering av lærere til yrkesfagene, skjer i hovedsak fra næringslivet. Svært få kommer direkte fra skolebenken.

Ut fra dette er det positivt med nye reviderte rammeplaner for å sikre økt kvalitet i utdanningen av lærere.

Krav til kompetanse i dag

Yrkesfag. Forskrift til opplæringsloven regulerer kravene ved fast tilsetting. I korte trekk kreves det for y-fagene to års utdanning utover videregående skoles nivå, praktisk pedagogisk utdanning, (PPU) fagbrev og fire års praksis innen faget man har fagbrev i.

Yrkesfaglærere kan i h.h.t Opplæringsloven tilsettes på vilkår om å fullføre utdanning etter at de er tilsatt. En del har teknisk fagskole og fyller dagens utdanningskrav til faglig fordypning. Disse kan nå ta PPU på deltid.

Mange har fagbrev og praksis, men ikke teoretisk utdanning utover videregående skoles nivå. For denne gruppen innebærer dagens krav det samme omfanget av studietid (tre år) som forslaget til ny rammeplan for Yrkesfaglærerutdanning for trinn 8 – 13.

Fellesfag/studiespesialiserende fag For fellesfag kreves minimum fire års utdanning, inkl. PPU. Man kan også tilsette fast lærere med faglærerutdanning eller lærerutdanning med minimum en årsenhet i faget de skal undervise i. Det siste innebærer at en lærer med bare lærerutdanning ikke nødvendigvis tilfredsstiller kompetansekravene for videregående skole fordi dette avhenger av hvilke fordypningsfag de har valgt.

Lov og forskrift i endring

Kompetansekrav i videregående skole reguleres av Opplæringslovens kap.10 og forskrift til Opplæringsloven, § 14 – 3. Forskriften regulerer krav som stilles ved fast tilsetting.

Både loven og forskriften er i endring. Noen endringer er gjort gjeldende fra 22.juni 2012 og noen vil bli gjort gjeldende 1.januar.2014. Dette har betydning når man skal se rammeplanene opp mot skolens kompetansebehov, men også når det gjelder mulighet for å rekruttere personale.

I tillegg til overnevnte gir Opplæringslovens § 10-6 og 10-6a mulighet for midlertidig tilsetting og tilsetting på vilkår. Dette vil direkte innvirke på muligheten for tilsetting dersom skolene har problemer med å få søkere som oppfyller kompetansekravene fullt ut.

Ny § 10-2- trer i kraft 1.1.2014. Dette innebærer en skjerping av krav om relevant kompetanse i undervisningsfag. § 10-2, fjerde avsnitt åpner for å fravike kompetansekravene dersom det ikke er nok kvalifisert undervisningspersonale i fag.

Endringer i Opplæringsloven som trer i kraft 1.1.2014 gir også mulighet for at det generelt kan tilsettes fast på vilkår om at påbegynt utdanning fullføres. (Rundskriv F-02-12, pkt 2) Det betyr at denne ordningen også vil gjelde for fellesfag/programfag studiespesialisering.

Samlet sett vil disse lovendringene gi anledning til å tilsette lærere, enten midlertidig eller på vilkår om å oppfylle kompetansekriteriene.

Innhold i og vurderinger av forslagene

Generell kommentar til høringsforslagene:

Nordland fylkeskommune ser det som positivt med en ny profesjonsutdanning med 4 komponenter: fag, fagdidaktikk, profesjonsfag og praksisopplæring.

Det er viktig med sterke krav til praksis gjennom hele opplæringsløpet, og at det skal være praksis i to skoleslag. Dette gir breiere innsikt i læringsmiljøet, og stiller større krav til praksisskolene.

Styrking av FoU-kompetansen i lærerutdanningene hilses velkommen.

Viktigheten av profesjonskunnskap understrekes også av kravet til at yrkesfaglærerne skal ha en bachelorgrad i bunnen.

Fullført yrkesfagutdanning i videregående skole skal føre til fagbrev. Det er derfor viktig at kunnskapene om løpet fram til fagbrev sikres.

I nåværende rammeplan stilles det krav om fullført yrkes- /fagarbeiderutdanning og praksis ved opptak

Nordland fylkeskommune mener opptakskravet om fagbrev og praksis for yrkesfaglærere bør videreføres.

Forskrift om rammeplan for yrkesfaglærerutdanning for trinn 8 – 13

Forslag til struktur og innhold: Yrkesfaglærerutdanningen skal ha et omfang på tre år og bestå av: Yrkesfag – to år med veiledet yrkesfaglig praksis, Profesjonsfag – et år med veiledet yrkespedagogisk praksis, der pedagogikk og yrkesdidaktikk utgjør 30 studiepoeng hver. Det betyr at faget skal videreutvikle studentenes yrkesfaglige kompetanse og gi yrkesfaglig dybde og -bredde innenfor yrkesområdet. Utdanningen organiseres i to emnegrupper, ledelse av læringsprosesser og skolen i samfunnet.

Omfanget av praksisopplæringen skal være minimum 130 dager, fordelt med 70 dager veiledet yrkespedagogisk praksis (8.-13. trinn) og 60 dagers veiledet yrkesfaglig praksis knyttet til arbeidslivet.

Yrkespedagogisk praksis skal i hovedsak gjennomføres i videregående skole og fordeles på ulike trinn. Minst 10 dager skal gjennomføres på ungdomstrinnet.

Studenter som følger tidligere rammeplaner har rett til å avlegge eksamen etter disse inntil 31. desember 2018.

Kandidater/søkere til stillinger innen yrkesfag i skolen kan i hovedsak deles inn i tre grupper.

1. Søkere som har fagbrev og praksis, men ikke teoretisk utdanning utover videregående skoles nivå. For denne gruppen innebærer dagens krav det samme omfanget av studietid (tre år) som forslaget til ny rammeplan for Yrkesfaglærerutdanning for trinn 8 – 13.

2. Søkere som har teknisk fagskole og fyller dagens krav til faglig fordypning, men ikke PPU. Denne gruppen omfattes av overgangsordningen frem til 2016. I høringen fra KD foreslås det at kandidater til yrkesfaglærerutdanningen og PPU for y-fag skal få avkortet utdanningen med inntil ett år på bakgrunn av realkompetansevurdering. Nordland fylkeskommune mener det bør vurderes om kandidater med to-årig fagskoleutdanning i tillegg kan få innplassert/godkjent fag utover tiden for overgangsordningen.
3. Søkere som har fagbrev, praksis og PPU, men ikke yrkesteoretisk utdanning. Denne gruppen omfattes av overgangsordningen frem til 2016. De vil også omfattes av KD's forslag om fritaksbestemmelser. (*Forskrift om rammeplan for yrkesfaglærerutdanning 8-13, §5*)

Yrkesfaglærere kan i h.h.t Opplæringsloven tilsettes på vilkår om å fullføre utdanning etter at de er tilsatt.

Kommentar:

Videregående opplæring der sluttkompetansen er fagbrev omfatter svært mange utdanningsprogram og fagbrev. Opptakskrav om Bacheloregrad og praksis medfører en risiko for at kravet om fagbrev hos læreren faller bort.

Kravet om fagbrev må sikres gjennom opptakskrav til Yrkesfaglærerutdanning for trinn 8 – 13. Dette vil også understøtte og ivareta den praktiske kompetanse av fagene.

Med utgangspunkt i dette ser Nordland fylkeskommune positivt på en 3-årig yrkesfaglærerutdanning, med praksis i to skoleslag og veiledet praksis knyttet til arbeidslivet. Dette vil gi lærerne god innsikt i forbindelse med overgangene mellom skoleslagene, og en mer helhetlig yrkesfaglærerutdanning.

Forskrift om rammeplan for praktisk-pedagogisk utdanning for yrkesfag for trinn 8 – 13

Forslag til struktur og innhold: Utdanningen har et omfang på et år og består av et halvt år pedagogikk, og et halvt år yrkesdidaktikk. Veiledet pedagogisk praksis skal inngå som en integrert del av begge fagområdene. Utdanningen organiseres i to emnegrupper, ledelse av læringsprosesser og skolen i samfunnet.

I utdanningen skal kandidatene gjennomføre et tverrfaglig utviklingsprosjekt, der de skal kombinere pedagogikk, yrkesdidaktikk og praksis. Det skal utgjøre 10 av til sammen 60 studiepoeng av studiet.

Omfanget av praksisopplæringen skal være 60 dager, i hovedsak i videregående skole og fordeles på de ulike trinnene i programfaget. Minst 10 dager skal gjennomføres på ungdomstrinnet. Opptakskrav er fullført treårig relevant profesjonsrettet bachelor-utdanning og minimum to års relevant yrkespraksis.

Studenter som følger tidligere rammeplaner har rett til å avlegge eksamen etter disse inntil 31. desember 2016.

Kommentar:

Det legges opp til at yrkesteori for lærere skal være på høgskole/universitetsnivå. Dette vil innebære at lærere med fagbrev og to-årig fagskoleutdanning ikke vil kunne starte direkte på PPU etter at overgangsordningen er avsluttet. Alternativet for denne gruppen vil være yrkesfaglærerutdanningen og søke innplassering gjennom realkompetansevurdering og innplassering av fag for å få avkortet studietiden.

Formuleringen i høringsutkastet rammeplan for praktisk-pedagogisk utdanning for yrkesfag §5, synliggjør i liten grad om innplassering /fritak/avkortning vil gjelde for søkere med fagskoleutdanning, og kan gi rom for misforståelser for denne søkergruppen.

De nye kravene vil gi en styrking av yrkesfaglærerutdanningen. Større krav til formalkompetanse vil gi høyere status for læreryrket.

Forskrift om rammeplan for 3-årige faglærerutdanninger i praktiske og estetiske fag

I tråd med mandatet er det utformet forslag til felles forskrift for faglærerutdanningene i Formgiving, kunst og håndverk, Musikk, dans og drama og Kroppsøving. Den enkelte utdannings særpreg er ivaretatt i nasjonale retningslinjer.

Forslag til struktur og innhold: Faglærerutdanningene omfatter to år med praktiske og estetiske fag og et år med profesjonsfag. Fagdidaktikk, med et omfang på 30 studiepoeng, skal være integrert både i de praktiske og estetiske fagene og profesjonsfaget. Profesjonsfag, fagdidaktikk, de praktiske og estetiske fagene og praksisopplæringen skal gå over alle 3 årene i utdanningen.

Praksisopplæringen skal tilsvare 70 arbeidsdager i praksisskolene. Studentene skal ha praksis både i grunnskolen og i videregående opplæring.

Studenter som følger tidligere rammeplaner har rett til å avlegge eksamen etter disse inntil 1. august 2017.

Kommentar:

Under "Kunnskap" punkt 1 i forslaget står det her "kunnskap om utviklingen av skolen som organisasjon". Dette mener Nordland fylkeskommune bør være med også i de øvrige forslagene.

Forskrift om rammeplan for 5-årig lektorutdanning for trinn 8 – 13

Lektorutdanningen skal kvalifisere kandidatene til å videreutvikle skolen som institusjon for læring og dannelse i et demokratisk og flerkulturelt samfunn.

Fullført lektorutdanning omfatter 3 fag, fem år og gir mastergrad. Det stilles følgende minstekrav til omfang av studiepoeng i hvert fag: Fag I – minst 160 studiepoeng, Fag II minst 60 studiepoeng og Profesjonsfag 60 studiepoeng. Den enkelte institusjon kan fordele 20 studiepoeng selv. (Et studieår tilsvarer 60 studiepoeng)

Det foreslås en fordypningsoppgave som et "stoppunkt" mellom tredje og fjerde studieår, og denne må være bestått for at studenten skal kunne gå videre.

Profesjonsfaget skal bestå av minst et halvt år pedagogikk og minst et halvt år fagdidaktikk.

Utdanningsinstitusjonene skal legge til rette for internasjonal mobilitet og for internasjonale perspektiver i utdanningen.

Praksisopplæringen skal være veiledet, vurdert og variert. Omfanget skal være minst 100 dager og knyttes til profesjonsfaget, fag I og fag II. Studentene skal ut i praksis i minst 4 av 5 studieår.

Studentene skal ha praksis både på ungdomsskole og i videregående opplæring. Det skal sikres at studenter med fagbakgrunn i fellesfagene i videregående opplæring møter elever på ulike studieprogrammer i løpet av praksisopplæringen.

Studenter som følger tidligere studieplaner har rett til å avlegge eksamen etter disse inntil 1. august 2019.

Kommentar:

Endringen gir en økning fra minimum fire til fem års utdanning. I dag er det tilstrekkelig at man har tre års utdanning på bachelornivå i tillegg til PPU.

Utdanningen er på mastergradsnivå og kombinasjonen av fag I – 160 studiepoeng, fag II 60 studiepoeng, må ha til hensikt å sikre minimum undervisningskompetanse i to fag. Dette kommer litt dårlig frem og kan gjøres tydeligere i utformingen av teksten.

Endringen gir en betydelig økning i praksis for studentene.

Nordland fylkeskommune støtter de nye faglige krav til godkjent kompetanse.

Forskrift om rammeplan for praktisk-pedagogisk utdanning for trinn 8 – 13

Praktisk pedagogisk utdanning for trinn 8 – 13 skal kvalifisere for å gi undervisningskompetanse i to skolefag og består av følgende komponenter:

- 30 studiepoeng pedagogikk
- 30 studiepoeng fagdidaktikk
- Minst 60 dager praksis som inngår som en integrert del av pedagogikk og fagdidaktikk

Studenter med bakgrunn i fellesfagene i videregående opplæring skal møte elever på ulike studieprogrammer i løpet av praksisopplæringen. Studenter som er tilsatt i skolen må ha minimum 50 % av praksis på annen skolen enn egen arbeidsplass.

Opptakskrav: En mastergrad som inneholder to relevante fag som gir kompetanse til å undervise på trinn 8 – 13. Ett av fagene må være på masternivå. Opptak forutsetter gjennomsnittskarakteren C eller bedre i disse fagene. Opptakskravet trer i kraft for studenter som tas opp fra og med opptak til studieåret 2018-19.

Studenter som følger tidligere rammeplaner har rett til å avlegge eksamen etter disse inntil 31. desember 2016.

Kommentar:

Opptakskravene innebærer en endring som gjør at det ikke vil være mulig for lærere i fellesfag/studiespesialiserendefag å ta praktisk pedagogisk utdanning (PPU) med mindre kandidaten har en fullført mastergrad.

Det vil i h.h.t. Opplæringsloven som trer i kraft 1.1.2014 være anledning til å tilsette fast på vilkår om å fullføre utdanningskrav. Dette er et viktig bidrag i konkurransen om arbeidskraft, og gir skolen mulighet til å gi både fast tilsetting og kompetanseheving/fullføre mastergrad etter ansettelse.

Nordland fylkeskommune støtter de nye faglige krav til godkjent lærerkompetanse.

Felles for alle forslagene til forskrift:

Forskriften gjelder for studenter som tas opp fra og med opptak studieåret 2013-14.

Fylkesrådets innstilling til vedtak

1. Nordland fylkeskommune stiller seg positiv til innholdet i en ny profesjonsutdanning som skal utgjøre den lærerfaglige plattformen i forslaget til forskrifter for rammeplaner for lærerutdanning, trinn 8 – 13.
Nordland fylkeskommune mener det er viktig med sterke krav til praksis gjennom hele opplæringsløpet og at det skal være praksis i to skoleslag noe som vil bidra til å kvalitetssikre overgangen mellom skoleslagene. Dette vil gi breiere innsikt i læringsmiljøet og begge skoleslagene. Det vil også stille større krav til praksisskolene.
Styrking av FoU-kompetansen i lærerutdanningene er også positiv.
2. Nordland fylkeskommune støtter kravet om at yrkesfaglærerne skal en bachelorgrad i bunnen. Opptakskravet om fagbrev og praksis for yrkesfaglærere bør imidlertid videreføres.
3. Formuleringen i høringsutkastet «Rammeplan for praktisk-pedagogisk utdanning for yrkesfag» §5, må synliggjøre at innplassering/fritak/avkorting også vil gjelde for søkere med fagskoleutdanning.
4. Rammeplan for 5-årig lektorutdanning må ha til hensikt å sikre minimum undervisningskompetanse i to fag. Dette må gjøres tydeligere i utformingen av teksten.
5. I høringsutkastet om faglærerutdanninger i praktiske og estetiske fag står det at kandidaten blant annet skal ha «kunnskap om skolen som organisasjon».
Nordland fylkeskommune mener krav om slik kunnskap også bør inngå i de øvrige rammeplanene.
6. Nordland fylkeskommune støtter de nye faglige kravene til godkjent lærerkompetanse slik de framkommer i høringsutkastene.
Nordland fylkeskommune legger imidlertid til grunn at det fortsatt skal være mulig å tilsette lærere som ikke oppfyller de nye kravene på vilkår om å fullføre godkjent utdanning.

Bodø den 20.11. 2012

Odd Eriksen
fylkesrådsleder
sign

Marit Tennfjord
fylkesråd for utdanning
sign